

Varró Alexandra

Félidőnél a magyar EU-elnökség

2011. április 1-jével „az Európai Unió magyar elnöksége” – azaz az Európai Unió Tanácsának elnöki tisztsége – a féléves mandátum feléhez ért, ami lehetőséget kínál, hogy a kitűzött célok, meghatározott prioritások tükrében értékeljük eddig elért eredményeit. Azóta, hogy Magyarország csatlakozott az euroatlanti integrációs szervezetekhez, a 2011. január és július közötti EU-elnökség biztosítja a legjobb lehetőséget az ország vezetésének, szakdiplomáciai karának, hogy a globális szereplő EU ügyeiben felelős, hozzáértő, kezdeményező szerepet töltsön be térségünkben. Bár az EU-elnökség a spanyol–belga–magyar elnökségi trió 18 hónapos ciklusának lezárását jelenti, és számos, az egész unió számára meghatározó témakörrel – köztük olyan kiemelt magyar kezdeményezésekkel, mint a Duna-stratégia és a romastratégia – is foglalkozik, jelen cikkünkben döntően a magyar elnökség kül-, biztonság- és védelempolitikai (KBVP) programjának értékelésével foglalkozunk.

Előzmények és keretek

A spanyol–belga–magyar EU-elnökségi trió 18 hónapos programját a Tanács 2009. december 7-én fogadta el, és 2010. január 21-én hozták nyilvánosságra. A három elnökségi program prioritásait döntően meghatározta a Lisszaboni Szerződés rendelkezéseinek átültetése a gyakorlatba, ami az elnökség feladatait, jellegét is jelentősen megváltoztatták több területen, így a KBVP ügyeit illetően is. A magyar elnökséggel szembeni „reális elvárások” megfogalmazása érdekében fontos hangsúlyozni, hogy a Lisszaboni Szerződés életbe lépésével és végrehajtásával minőségi változások következtek be az unió mindennapi működésében, s ennek következtében a magyar elnökség már nem „hagyományos” elnökségként működik. A KBVP területén például – az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) létrehozást követően – elsősorban támogató szerepet töltünk be

(„supporting presidency”). Ahogy arra Siklósi Péter, a Honvédelmi Minisztérium védelempolitikáért és védelmi tervezésért felelős helyettes államtitkára is rámutatott: „Úgy gondoljuk, hogy az irányítás Ashton főképviselő kezében van, az ő iránymutatásai alapján kívánunk tevékenykedni. Ezért például saját munkaprogramot sem készítettünk, tettünk viszont javaslatokat a főképviselő aszszony számára azon témákra, melyek véleményünk szerint különös fontossággal bírnak az év első felében.”

„Erős Európa”

A spanyol és belga elnökséget követően 2011. január 1-jével a magyar elnökség „Erős Európa” szlogennel vette át az európai érdekek képviselését azzal a céllal, hogy a következő hat hónap *politikai napirendjét az emberi tényező köré építse,*

négy fő témakörre összpontosítva: növekedés és foglalkoztatás az európai szociális modell megőrzéséért; erősebb Európa; polgárbarát unió; bővítés és szomszédságpolitika. Ahogy tájékoztatójában a Külügyminisztérium is rámutatott: „az elnökség politikai, diplomáciai, szakmai és kommunikációs feladatokat egyaránt jelent, és az ezekben elért eredmények mind részévé válnak az adott tagállam megítélésének. Ez a hat hónap Magyarországot mint uniós tagállamot láthatóbbá teszi az unión belül és kívül, a hazai közvéleményben pedig újra tudatosítja az Európai Uniót, annak előnyeit és lehetőségeit.”

A spanyol–belga–magyar EU-elnökségi trió programjának főbb prioritásai:

- a lisszaboni stratégia felülvizsgálata (az Európa 2020 stratégia kidolgozása);
- a gazdasági és pénzügyi rendszer szabályozásának és felügyeletének fokozása;
- az unió szociális programjainak megújítása (ifjúsági, gender- és családügyi közösségi stratégia, szegénység és társadalmi kirekesztés elleni fellépés);
- az emberi jogok és alapvető szabadságok védelme és előmozdítása;
- az energiaügyi és éghajlat-változási csomag végrehajtása, a 2010–2014-es időszakra vonatkozó európai energiaügyi cselekvési terv kidolgozása;
- a kohéziós politika erősítése a szolidaritás eszközeként, a strukturális nehézségek enyhítése, a stabilitás fokozása és a versenyképesség erősítése céljával;
- a közös agrárpolitika 2013 utáni időszakának tervezése;
- a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség továbbfejlesztése, a stockholmi program végrehajtására;
- átfogó európai bevándorlási és menekültügyi politika kidolgozása;
- a bővítési folyamat továbbvitele: a Horvátországgal folytatott tárgyalások lezárása;
- az unió polgári és katonai képességeinek megerősítése;
- az európai szomszédságpolitika teljes körű végrehajtása mind a Mediterrán Unió, mind a Keleti Partnerség tekintetében.

A magyar program a fenti prioritásokon túl hangsúlyozta, hogy a Lisszaboni Szerződés értelmében a soros elnökség szerepköre a közös kül- és biztonságpolitika területén jelentősen csökken. A várakozásoknak megfelelően az Európai Külügyi Szolgálat a magyar elnökség idején kezdte meg működését, melynek következtében a „támogató elnökség” Ashton főképviselő napirendjéhez igazította programját.

A védelempolitikai igazgatók találkozója

A program végrehajtása a mindennapos ügyvitelen túlmenően az első három hónapban néhány kiemelt rendezvény köré épült. Az első a védelempolitikai igazgatók 2011. január 27–28-i budapesti ülése (*Defense Policy Directors' Meeting – DPD*) volt, amely előkészítette a februári informális védelmi miniszteri találkozót. Az Európai Külügyi Szolgálattal szoros együttműködésben szervezett ülést közösen elnökölte a Honvédelmi Minisztérium védelempolitikáért és védelmi tervezésért felelős helyettes államtitkára, Siklósi Péter, valamint az EKSZ területért felelős főtájtár-helyettese, Maciej Popowski.

A DPD napirendjén a folyamatban lévő katonai műveleteket munkavacsora keretében tekintették át a tagállamok védelempolitikai igazgatói.

Az EUFOR ALTHEA katonai békefenntartó művelet kapcsán az Európai Unió számára a legfontosabb kérdés az, hogy az ENSZ-mandátum lejártát követően továbbra is szükség lesz-e a végrehajtói mandátum fenntartására. A tagállamoknak mérlegelniük kell, hogy a jelenlegi 1400 fő körüli műveleti létszám csökkentése veszélyeztetné-e a művelet hitelességét, működőképességét. A művelet célja a katonai jelen-

lét eszközével a stabilizáció elősegítése és a helyi konfliktusok megelőzése.

Az EUNAVFOR ATALANTA kalózkodás elleni haditengerészeti művelet esetében a tagállamok az átfogó stratégia kialakításának szükségességéről és annak tartalmáról folytattak vitát. Ezt jelentős mértékben nehezíti, hogy a tengeri kalózkodás fenyegetése a kalózok szárazföldi bázisainak és hátszágának felszámolása nélkül nem orvosolható, szárazföldi katonai művelet végrehajtására azonban sem a politikai szándék, sem a katonai kapacitás nem áll rendelkezésre. Ráadásul egy katonai művelet sem szüntetné meg azokat a mélyen gyökerező társadalmi-gazdasági problémákat, amelyek a kalózkodás valós gyökerét jelentik. A tagállamok jelenleg az EUTM SOMALIA katonai kiképző misszióval tudnak hozzájárulni a szomáliai kormányerők felkészítésén keresztül azok hatékonyabb helyi fellépéséhez.

A DPD második napján a KBVP további fejlődésének lehetőségeit vitatták meg az EU–NATO-együtműködés, a képességek fejlesztésének, optimalizálásának új módszerei, illetve a műveletek tervezése és végrehajtása területén. Az EU–ENSZ-együtműködés vonatkozásában jelenleg az egyik legfontosabb kérdés az, hogy az unió hogyan, milyen formában tudná a leghatékonyabban támogatni az ENSZ békefenntartó műveleteit. Szakértők szerint azonban e tekintetben – az európai fegyveres erők jelenlegi missziós terhei következtében – az eszközök rendelkezésre állása is kérdéses, a legnagyobb problémát pedig az egyes, talán szükségessé váló műveletek esetében a politikai szándék (érdek) nyilvánvaló hiánya, a pénzügyi források elégtelensége, és a tagállamok lakossága támogatásának hiánya jelenti. Az EU–NATO-együtműködést néhány eredményes „eseti programon” – a rögtön-

A magyar EU-elnökség programja a KBVP területén:

- a KBVP erősítése a Lisszaboni Szerződés releváns rendelkezései végrehajtásának elősegítése által;
- az Európai Külügyi Szolgálat működésének támogatása;
- a stratégiai partnerekkel fenntartott kapcsolatok sikeres továbbvitele, az egyéni partnerekre szabott stratégiák kialakításának folytatása;
- az EU szomszédságpolitikájának megújítása, kiemelten a Keleti Partnerség program terén;
- a KBVP felelősségi körébe tartozó EU-műveletek sikeres működtetése;
- az európai védelmi integráció előmozdítása, az EU civil és katonai válságkezelő képességeinek erősítése;
- az Európai Külügyi Szolgálat keretében a válságmegelőzéssel és válságkezeléssel foglalkozó struktúrák közötti összhang erősítése.

zött robbanóeszközök elleni fellépés, az egészségügyi támogatás összehangolása – túl továbbra is gúzsba köti a ciprusi–török konfliktus, ami mind az EU-n, mind a NATO-n belül érzékeny belső problémákra világít rá.

A képességfejlesztés meghatározó kezdeményezése a közös képességfejlesztés és -megosztás (*pooling and sharing – P&S*), amely a magyar EU-elnökség egyik prioritása, és a következő, lengyel elnökség is tovább kívánja vinni. A magyar elnökség egyik sikere lehet a KBVP területén, ha a P&S-et sikerül „európai szintre feltranszformálni”, és az, átvéve a PESCO (*permanent structural cooperation – állandó strukturált együtműködés*) helyét, vagy kiegészítve azt, valós eredményt képes elérni. Azonban mind az EU-szintű PESCO, mind a regionális együtműködési lehetőségeket is felkínáló P&S esetében bármilyen előrelépésnek a már működő, sikeres programok példáján alapuló politikai akarat és tagállami elkötelezettség kialakítása a feltétele.

A P&S-kezdeményezés háttérének megalapozása a Honvédelmi Minisztérium kezdeményezésében már 2010-ben megtörtént, amikor az október 25–26-i budapesti szakértői szemináriumon közép-európai regionális megközelítésben vizsgálták a résztvevők a közös képességfejlesztés tapasztalatait és lehetőségeit. Ezt 2011. február 3-án mintegy 120 fő részvételével Gödöllőn már EU-szintű szakértői találkozó követte. Magyar részről kiemelendő, hogy a Pápan 12 ország részvételével kialakított stratégiai légi szállítási képesség (SAC) az egyik igen sikeres példának bizonyult minden megközelítésben, és modellként szolgálhat a költséghatékony, az interoperabilitást növelő, a közös védelmi képességeket fokozó többnemzeti programok számára.

A DPD-ülésem további lényegi vita kísérte a Franciaország, Németország és Lengyelország nevéhez köthető úgynevezett weimari kezdeményezést, azaz egy állandó civil-ka-

tonai tervezési és műveleti vezetés-irányítási képességet biztosító EU-parancsnokság létrehozásának szükségességét, amiről most is megoszlottak a vélemények.

A védelmi miniszterek informális találkozója

A védelempolitikai igazgatók ülését az első negyedév legfontosabb rendezvénye, a védelmi miniszterek február 24–25-i informális találkozója követte Gödöllőn, melynek házigazdája Hende Csaba honvédelmi miniszter volt. A találkozón Catherine Ashton külügyi és biztonságpolitikai főképviselő elnökölt. A napirend ezúttal is három fő téma köré csoportosult: a folyamatban lévő műveleteket, a katonai képességek fejlesztését, illetve a NATO-val és az ENSZ-szel fenntartott partnerkapcsolatokat vitatták meg a szaktárcák

Folyamatban lévő EU-műveletek, 2011. március

A művelet		
neve	célja	létszáma
EUPM	Rendőri misszió Bosznia-Hercegovinában	274
EULEX KOSOVO	Jogállami működést segítő misszió Koszovóban	2861
EUBAM	Határ-ellenőrzési misszió Moldovában és Ukrajnában	200
EUBAM RAFAH	Határ-ellenőrzési misszió a Palesztin Terület Rafah átkelőpontjánál	21
EUPOL COPPS	Rendőri misszió a Palesztin Területeken	81
EUMM GEORGIA	Megfigyelő misszió Grúziában	404
EUPOL AFGHANISTAN	Rendőri kiképző misszió Afganisztánban	514
EUFOR ALTHEA	Katonai békefenntartó misszió Bosznia-Hercegovinában	1462
EJUST LEX	Jogállami működést segítő misszió Irakban	60
EUSEC RD CONGO	A védelmi reform végrehajtását segítő tanácsadó misszió a Kongói Demokratikus Köztársaságban	47
EUPOL RD CONGO	Rendőri misszió a Kongói Demokratikus Köztársaságban	61
EUNAVFOR ATALANTA	Kalózkodás elleni haditengerészeti művelet Szomália partjainál	1626
EUTM SOMALIA	Katonai kiképző misszió Szomáliában	101
Összesen		7712

(Kiemelve a katonai műveletek)

vezetői. A találkozó különös specifikumát jelentette, hogy egybeesett a líbiai válság kezdetével, aminek így szintén napirendre kellett kerülnie, mivel számos EU-tagállam állampolgárait érintették az események.

A műveleti kérdéseket – a DPD üléshez hasonlóan – munkavacsorán tárgyalták a felek. Az EUNAVFOR ATALANTA kapcsán a műveleti eredményeken túlmenően a miniszterek több problémát is azonosítottak, amelyekkel hosszú távú kihívásként számolni kell. A haditengerészeti jelenlét ellenére nő az erőszak, és a kalózkodás továbbra is jelentős méreteket ölt. Folyamatos probléma, hogy az esetek túlnyomó részében az előállított kalózokkal szemben nem tudnak eredményes jogi lépéseket tenni, így több esetben szabadon bocsátották őket, ami persze negatívan hat a közvéleményre. Catherine Ashton kifejtette, hogy egy afrikai problémára a megoldást Afrikában kell keresni, ezért szükséges a regionális felelősségvállalás építése. Így mind az ATALANTA, mind a tervezett regionális haditengerészeti képességfejlesztés csak egy-egy eleme annak a komplex intézkedéscsomagnak, amely átfogó megoldást nyújthat. Emellett a közelmúlt tapasztalatai azt mutatják, hogy a kalózok egyre felszereltebbek, egyre nagyobb és erősebb hajókat használnak, így a cselekmények végrehajtási területe keleti irányba, India felé kezd eltolódní. Mindennek hatására ismét felmerült az ATALANTA mandátumának kiterjesztése és a kalózok elleni fellépés határozottabb lehetősége, de e kérdésben erősen megosztottak az EU tagállamai, így jelentős változás nem várható.

Az ALTHEA művelet jövője szempontjából a politikai rendezési folyamat határozza meg a katonai jelenlétet is, azonban a legutóbbi időben megrekedni látszó együttműködés nem a legjobb előjel. Ugyanakkor több tagállam a katonai művelet felszámol-

ása mellett érvel, hiszen az így lekötött katonai kapacitásokra más műveletekben szükség lenne. Jelenleg az ENSZ 2011 novemberéig biztosít mandátumot az ALTHEA számára, az Európai Unió pedig megosztott azt illetően, hogy kézzelfogható európai perspektívát kellene nyújtani az instabil államnak. A főképviselő szerint mindenestre bármennyire alacsony is a kockázata annak, hogy az EU-erők beavatkozására legyen szükség, középtávon fenn kell tartani az ALTHEA végrehajtó mandátumát, melynek hitelessége és sikere a tagállamok elkötelezettségén – és csapatfelajánlásain – múlik. Így összességében elképzelhető, hogy őszig a katonai végállapot ismeretében meghatározzák a katonai erők kivonásának lehetséges időpontját is. Ezzel párhuzamosan a Külügyminiszterek Tanácsa kidolgozhat egy politikai „ösztönző csomagot”, ami elmozdítja a bosznia-hercegovinai reformfolyamatot a holtpontról, hogy a kivonás valóban stabil feltételrendszert maga mögött hagyva történjen meg.

A miniszteri ülés második napján Anders Fogh Rasmussen NATO-főtitkár is részt vett, aminek az EU-képességfejlesztés és együttműködés kérdéseinek tárgyalása kapcsán volt kiemelkedő jelentősége. A NATO-ban az elmúlt évben lezajlott belső vitához hasonlóan az EU is szembesült a gazdasági válságnak a védelmi szektorra gyakorolt hatásaival, aminek összegzéseként Catherine Ashton ismét felhívta a figyelmet arra, hogy a tagállamok „okosabban, szorosabb együttműködésben, és koordináltabban” kezeljék képességeiket, illetve az azok fejlesztésére és fenntartására szánt forrásait.

A megbeszélés során mind az Európai Védelmi Ügynökség (EDA), mind az EU Katonai Bizottságának képviselői emlékeztettek arra, hogy a közös képességfejlesztés – akár a korábban említett P&S-programok keretében – a tagállamok politi-

kai akaratán múlik. A magyar elnökség második felében két magas szintű találkozó – a vezérkari főnökök május 3-i ülése, és a május 24-i formális védelmi miniszteri tanácsülés – is lesz, amelyek lehetővé tennék a politikai és katonai oldalról is megfelelően alátámasztott, konkrét együttműködési javaslatokat és cselekvési tervet tartalmazó Tanácsi Következtetések elfogadását.

A NATO főtitkára mindezt a saját szervezeti koncepciójának, a „*smart defense*”-nek („okos védelem”) az ismertetésével egészítette ki, amely a rugalmasságra és együttműködésre, a csökkenő források hatékonyabb felhasználására, a képességek megosztására épül. Véleménye szerint a NATO Lisszabonban elfogadott stratégiai koncepciója már rögzítette ezeket az alapelveket, valamint meghatározott olyan kritikus képességeket, amelyeket az Észak-Atlanti Szövetség tagállamainak meg kell őrizni annak érdekében, hogy megőrizték válságreagáló képességüket. Az EU–NATO-együttműködés a civil és a katonai képességek fejlesztésének összehangolásával és azok megosztásával, valamint a közös tagságon túlmenően egyik vagy másik integrációs szervezetben jelen lévő államok bevonásával emelhetné az együttműködés hatékonyságát új szintre. Sajnálatos módon több jól ismert, mély, egyik vagy másik szervezethez köthető tagállami – például a török–görög, török–ciprusi – konfliktus akadályozza az érdemi előrelépést, így a magyar elnökség cselekvési lehetőségei is korlátozottak maradnak a következő hónapokban.

Vélemények a magyar EU-elnökségről

A félidőnél járó magyar EU-elnökséggel kapcsolatban számos vélemény fogalmazódott meg az elmúlt napokban, ugyanak-

kor fontos leszögezünk, hogy nincs olyan általános érvényű mérce, amihez igazodva megalapozottan kijelenthető lenne egy-egy elnökség eredményessége vagy épp eredménytelensége. Szöllősi Antal, a Honvédelmi Minisztérium Védelempolitikai Államtitkárságának főosztályvezető-helyettese március 31-én a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen tartott értékelésében a „sikeresség fokmérőjét” abban látta, hogy az elnökségi időszak végén van olyan konkrét szakpolitikai program, adott területre fókuszáló kézzel fogható javaslat, amellyel kapcsolatban a tagállamok konszenzust képesek kialakítani, és azt Tanácsi Következtetésben rögzíteni. Ennek megfelelően három hónap elteltével úgy tűnik, a közös képességfejlesztési kezdeményezés lehet az, amelyre úgy tekinthetnek az elnökségi időszak végén, mint „magyar eredményre” – bár az erre vonatkozó Tanácsi Következtetések valószínűleg legkorábban a lengyel elnökség alatt születnek majd meg. A katonai képességek fejlesztését természetesen „fajsúlyosabban” képviselhetik az olyan meghatározó katonai erővel rendelkező európai hatalmak, mint Németország – amelynek a nevéhez ugyancsak szorosan kötődik a P&S az úgynevezett genti kezdeményezés révén –, de a magyar elnökség is egyik eredményeként tekinthet erre a területre.

Mindenképpen szót érdemel az elnökségi időszak eddigi legnagyobb csalódása is, a 2011 májusára tervezett Keleti Partnerség-csúcstalálkozó elhalasztása a lengyel elnökség időszakára. Az uniós szomszédságpolitika megújítása terén, amelyet az elnökségi program még „kiemelt feladatként” határozott meg, így várhatóan nem marad jelentős nyoma a magyar elnökségi időszaknak. Mint arra Rácz András, a Magyar Külügyi Intézet kutatója is rámutatott, „a Keleti Partnerség második, Budapestre tervezett csúcstalálkozója a magyar uniós elnök-

ség egyik legfontosabb rendezvénye lett volna. Ez egyértelműen kitűnik úgy a hatályos kormányzati és elnökségi dokumentumokból, mint a 2011. február 17-e előtt tett nyilatkozatokból. Hasonló jelentőséget tulajdonított a találkozóknak az elnökségi program is. Az, hogy a találkozót elhalasztották – a lengyel elnökség idejére –, lényegében példátlan az Európai Unió történetében.”

A KBVP-n túlmenően az elnökség ténykedésének területei rendkívül szerteágazók, és az egyes területeken végzett tevékenységek nehezen számszerűsíthetők, így többnyire csak olyan kijelentésekkel találkozhatunk a soros elnökségünkről kialakult vélemények feltérképezésekor, amelyek egyes érdekcsoportok, vagy személyek szubjektív állásfoglalását tükrözik. Ilyen Peter Spiegelnek, a *The Financial Times* brüsszeli tudósítójának véleménye, aki a magyar médiatörvényhez kötődő „szerencsétlen kezdés” után pozitívként értékelte az új költségvetési szabályok komolyabb vita nélküli elfogadását, ami álláspontja szerint a magyar EU-elnökség átértékelését is eredményezheti a brüsszeli döntéshozói körökben.

A félidejénél járó magyar EU-elnökséget véleményezte az Amnesty International (AI) nemzetközi emberi jogi szervezet is, amely csalódottságának adott hangot a magyar elnökség azon lépései kapcsán, amelyeket az emberi jogok védelmének megerősítésére tett. Ez különösen „az emberi tényező köré épülő” elnökségi program, a „polgárbarát unió” megteremtésének célja fényében tekinthető erős kritikának. A szervezet állásfoglalása szerint ezen a téren a haladás mértéke nem megfelelő, de az elnökség hátralevő idejében ezen lehet változtatni. Az AI magyarországi képviselője által írt levéllel párhuzamosan a szervezet európai irodájának igazgatója, Nicolas Beger közleményt adott ki, amelyben jelezte, hogy Ma-

gyarországnak eddig nem sikerült tartania magát azon vállalásához, miszerint az emberi tényezőt kidomborító unió építésére törekszik. Az igazgató, aki szerint Magyarország „aligha volt mintakép” az EU-ban az emberi jogok betartása területén, közleményében hangsúlyozta, hogy kevés a felmutatható eredmény a menekültek és a menedékkérők őrizetben tartása, illetve az EU határőrizeti ügynökségének felelősségre vonhatósága kapcsán.

Hazai részről Martonyi János az Országgyűlés EU-elnökségi munkacsoportja előtt tartott április 5-i meghallgatása során úgy értékelt, hogy „az Európai Tanács márciusi ülésén született megállapodások lényegében eldöntötték azt a kérdést, hogy a magyar elnökség uniós szempontból szakmailag sikeres lesz-e.” A külügyminiszter szerint általános vélekedés, hogy a magyar elnökség alatt az EU „beindult”. Martonyi János az EU-elnökség szlogenjét – Erős Európa – tükröző integrációs, a gazdasági kormányzást elősegítő, a makroregionális együttműködést fokozó intézkedéscsomagok elfogadását tekinti az első három hónap sikerét biztosító eredménynek.

Mindebből jól látszik, hogy korrekt módon, csak az egyes területekről, elkülönítve van lehetőség arra, hogy egy elnökségi terminust sikeresnek vagy sikertelennek nyilváníthassunk, ráadásul ahogyan a sportban, úgy az elnökség kapcsán is problematikus lenne félidőben végeredményt hirdetni. Az mindenestre már most is jól látszik, hogy az ambiciózus magyar elnökségi program számos eleme nem az eredeti tervek alapján fog megvalósulni. Most a legfontosabb mégis az, hogy a második félidő feladatainak elvégzését ne befolyásolják a korábbi problémák, hanem az elért eredményekre építve, az előttünk álló lehetőségeket felelősen használva zárjuk le a magyar EU-elnökség időszakát.

Ajánlott források

Trió elnökségi prioritások: <http://parlament-eu2011.hu/hu/content/22>.

A magyar elnökség programja:

http://parlament-eu2011.hu/sites/default/files/20110113_pres_programme_hu.pdf.

A magyar EU-elnökség: http://www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/eu/2011_eu_eelnokseg/.

Az EU folyamatban lévő műveleteinek áttekintése (2011. március):

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/march2011en.pdf>.

Rácz András: Túl a csúcson. A Keleti Partnerség elhalasztott csúcstalálkozója. MKI Elemzések, 2011/6.

<http://www.kulugyiintezet.hu/MKI-elemzések/No.%206.%20Racz.pdf>.

Amnesty International: Hungarian Presidency's Human Rights Performance

<http://www.amnesty.eu/en/press-releases/all-0491/>.

EU-vonal – EU Tájékoztató Szolgálat: <http://www.euvonal.hu/>